

CUMHURİYET DÖNEMİ EĞİTİMCİLERİNDEN İHSAN SUNGU VE COĞRAFYA EĞİTİMİNE KATKILARI

İhsan Sungu, an Educator of Republic Period, and His Contribution to Geography Education

Hakan ÖNAL*

Niyazi KAYA*

BAÜ
SBED
12 (22)

ÖZ

Araştırmanın Temeli: Bu araştırma, İhsan SUNGU (1883–1946)'nun hayatı, fikirleri ve eğitimin tüm alanlarına olduğu gibi, özellikle coğrafya eğitimi alanında ortaya koyduğu çalışma ve düşüncelerinin yer aldığı eserler ve kendisi hakkında yazılan diğer kitap ve makaleler ile bunların ilgili bölümleri derlenerek yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı: Bugüne kadar eğitimci, idareci ve devlet adamı kimlikleriyle bilinen İhsan SUNGU'yu, eğitimci yönüyle Türk insanına yeniden tanıtmak, coğrafya öğretimi ile ilgili tespitlerini ve uygulamaya koyduğu çalışmaları bugünün gözünden, geçmişe açılan bir pencere olarak yansıtmaktır.

Veri Kaynakları: Başta M. Rauf İNAN (İhsan Bey,1986) ve Çağatay NEŞET (Cumhuriyet Dönemi Eğitimcileri, 1987) eserleri olmak üzere, Türk eğitim sistemini tarihi ile ilgili yazılan yazılar ve de 1920 li yıllara ait program geliştirme çalışmalarını içeren çalışmalar bu çalışmanın temelini oluşturan kaynaklardır. Bunların yanında özellikle İhsan SUNGU'nun yaşadığı yıllarda ve vefatını izleyen dönemde yazılı basında sürekli olarak adı geçen bir kişilik olması veri kaynaklarını da zenginleştirmiştir.

Ana Tartışma: Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı, I. Türk Dil Kurultayı üyesi, eğitim bilimci İhsan SUNGU'nun, Türk eğitimine, coğrafya araştırmalarına ve coğrafya öğretimine katkıları oldukça fazladır. İhsan SUNGU, eğitim alanında yaptığı çalışmalarla çağdaş batılı eğitimcilerin çalışmalarını yakından takip ederek, yayım ve çevirileri ile ilerici akıma mensup olduğunu gösterdi ve aktif okul yaklaşımı ve öğrenci merkezli eğitimi Türkiye'de yaymaya çalıştı. SUNGU fikirleri ile cumhuriyetin ilanımla beraber Türkiye'de başlayan çağdaşlaşma yolundaki hızlı ilerlemeye coğrafya öğretimindeki çalışmaları ile katkı sağlayan ilk eğitimcilerimizdendir.

Sonuçlar: İhsan SUNGU, öğretmen, müdür, müsteşar olarak 42 yılı aşkın bir süre eğitim alanında yürüttüğü çalışmalarla ülkemizin çağdaşlaşma yolundaki hamlelerine destek oldu. SUNGU, içinde yaşadığı dünyada meydana gelen siyasi, düşünsel, sosyal ve ekonomik değişiklikleri yakından izleyerek, eğitim anlayışında ve okul örgütlenmesinde ortaya çıkan yeni akımları yakından izliyordu. Bu akımlardan eğitim felsefesi olarak ilerlemeci akımı benimseyen İhsan Sungu, problem çözme yaklaşımını temel alan, aktif okul anlayışla öğrenmenin merkezinde yer alan öğrenciyi öne çıkaran öğrenci merkezli öğrenmeyi Türkiye'de yaygınlaştırmaya çalıştı.

Türkiye'de 2003 yılından itibaren Talim Terbiye Kurullu Başkanlığınca uygulanmaya başlayan ilköğretim programlarının yapılandırılması çalışmalarında temel alınan oluşturmacı yaklaşıma uygun materyal ve ders işlenişlerinin hazırlanmasının önem kazandığı bu günlerde İhsan Sungu'nun ilköğretimde bugün sosyal bilgiler programı içerisinde yer alan coğrafya konularına yönelik ortaya koyduğu çalışmalarla, diğer derslerdeki hizmetleri ele alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: İhsan Sungu, Milli Eğitim, Coğrafya Öğretimi

ABSTRACT

Research Premise:(The background of the research) This research has been made by compiling works containing information about the life, ideas and works that are put forward at many educational areas, especially at geography education by Ihsan Sungu (1883-1946) and other books and articles about him.

Research Goal: This research aims to reintroduce Ihsan Sungu, who is mostly known for his educationalist, administrator and statesman identities, with his educationalist identity to Turkish

Balıkesir
Üniversitesi Sosyal
Bilimler Enstitüsü
Dergisi
Cilt 12 Sayı 22
Aralık 2009
ss.11-22

* Yard. Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, onal@balikesir.edu.tr

* İlköğretim Genel Müdürlüğü AB/Projeler ve Strateji Geliştirme Şube Müdürü, niyo75@yahoo.com

people and to reflect his detections and works he put into practice about geography education as a window that is opened to the past from today.

Resources: Articles about the history of **Turkish** Education System and works including Program Development Studies belonging to the decade of 1920, mainly works named as M. Rauf İNAN (İhsan Bey, 1987) and Çağatay NEŞET (Cumhuriyet Dönemi Eğitimcileri, 1987) forms the main sources of this study. Besides, as Ihsan Sungu was an important name for the written press when he was alive and he has been so even after his death, data sources about him are abundant.

Main Discussion: Ihsan Sungu, who was the Undersecretary of National Education Minister, 1. Turkish Language Council Member and an educationalist, contributed to Turkish Education, geography studies and geography education very much. Ihsan Sungu showed that he was a reformer with his translations and publications and by closely following the works of his contemporary Westerner educationalist in his own works. He tried to spread the Active School Approach and student-centered education in Turkey. Sungu is one of the first educationalists who contributed with his ideas and works about geography education to the progress of modernization that began after the announcement of the Republic in Turkey.

Results: Ihsan Sungu contributed to the modernization efforts of Turkey with his studies he did as a teacher, a director and an undersecretary for over forty two years. Closely following the political, social, intellectual and economic changes that happened throughout the world, Sungu followed the new approaches in understanding of education and school organization. Ihsan Sungu, who adopted progressive approach as an education philosophy, tried to spread the student-centered learning which takes the problem-solving approach as a basis and which suggests student in the centre of learning with the understanding of active school in Turkey.

As the preparing of material and lesson appropriate for constructivist approach which forms the basis of programmed development of primary education that has been applied by Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı since 2003 in Turkey, has been important these days, the contribution and works of Ihsan Sungu about geography in the primary school programmed of social sciences should be studied.

Key Words: Ihsan Sungu, National Education, Geography Teaching

1. GİRİŞ

Bu çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı, I. Türk Dil Kurultayı Üyesi, eğitim bilimci İhsan SUNGU'nun, Türk eğitimine, coğrafya araştırmalarına ve coğrafya öğretimine katkılarında söz edilmektedir. İhsan SUNGU, eğitim alanında yaptığı çalışmalarla çağdaşı batılı eğitimcilerin çalışmalarını yakından takip ederek, yayım ve çevirileri ile progressif (ilerici) akıma mensup olduğunu gösterdi ve aktif okul yaklaşımı ile öğrenci merkezli eğitimi Türkiye'de yaymaya çalıştı. İhsan SUNGU, Cumhuriyetin ilanı ile beraber Türkiye'de başlayan çağdaşlaşma yolundaki hızlı ilerlemeye coğrafya öğretimindeki çalışmaları ile katkı sağlayan ilk eğitimcilerimizdendir.

“Türkiye’de coğrafya öğretimine ilişkin geçmişte yapılan çalışmalar nelerdir?” sorusuna cevap arayanlar, İhsan SUNGU'nun örnek çalışmaları ile karşılaşabilirler. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Yayınlar Dairesi Kütüphanesi'nde yer alan Terbiye dergilerindeki coğrafya öğretiliyle ilgili makalelerin büyük bir kısmı ona aittir. Bu eski Türkçe'yle yazılmış makaleler incelenirken İhsan SUNGU'nun o dönemde batıda yayınlanan dergileri yakından takip ederek çevirdiği ve bu makalelerdeki çağdaş yaklaşımlara yönelik olarak eğitim ve öğretim çalışmalarını Türkiye koşullarına göre düzenlemiş olduğu hemen fark edilmektedir. 2005 yılında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca kabul edilerek yürürlüğe giren yeni Coğrafya Programı'nda temel alınan öğrenci merkezli, yaparak ve yaşayarak öğrenmenin bu tarihten yaklaşık seksen yıl önce İhsan SUNGU tarafından ele alınması bu eğitimcinin önemini daha da artırmaktadır.

Bu çalışmada, İhsan SUNGU'nun hayatından, Türk eğitimine, coğrafya araştırmalarına ve coğrafya öğretimine katkılarında söz edilmektedir. Hayatına ilişkin ilk biyografi çalışması, Faik Reşit UNAT'ın kaleminden çıktı. Daha sonra Nejat ÇAĞATAY tarafından da kaleme alındı. Ölümünün 1. yıldönümü

dolayısıyla, Milli Eğitim Bakanlığı, 15 Nisan 1947'de çıkardığı İlköğretim Dergisi'nin 225–227 sayılarını, dostları ve öğrencilerinin onunla ilgili anılarını yazdıkları İhsan SUNGU'ya ayırdı.

1.1. İhsan SUNGU'nun Hayatı (1883–1946)

1883 yılında Trablusşam'da¹ doğan Mehmet İhsan'ın çocukluk ve gençlik yılları, babasının işi² dolayısıyla Adana, Sivas, Diyarbakır illerinde geçer. 1898'de Diyarbakır İdadisini birincilikle bitiren genç İhsan, İstanbul'a gider. Mülkiye (Mercan) İdadisini, ardından da Mekteb-i Mülkiye-i Şahane'yi (Siyasal Bilgiler Okulunu) bitirir. Daha yirmi bir yaşındayken Techizat-ı Askeriye Nezareti Evrak Müdür Muavini (Askeri Donatım Bakanlığı Evrak Müdür Yardımcısı) olarak çalışmaya başlar. 1907'de Washington Büyükelçiliği Üçüncü Kâtipliği görevindedir. Bu görevindeyken yeni bir dünyayı tanır, demokratik yöntemlerle yönetilen bir toplumu, devleti inceleme fırsatı bulur, bir yandan da İngilizce öğrenir. 1909 yılı sonuna doğru İstanbul'a döner. Hüseyin Cahit Yalçın ile Tevfik Fikret'in birlikte kurduğu Tanin Gazetesi'nde çalışır (Ovat, 2003).

1909 da Darülmualimîn-i Âliye'ye, Musahabat-ı Ahlâkiye ve Medeniye Öğretmeni ve Tatbikat Mektebi Müdürü oldu (Ata, 2003, 235). Bu yıllarda İhsan Bey'in kitaplarla ve derslerle ilişkisi yoğundur. Derslerine girdiği öğretmen okulu öğrencileri için hazırladığı ders planları, örnek dersler, uygulamalı dersler ve Tedrisat Mecmuası'nda yayınlanan yazıları eğitim çevrelerince ilgiyle karşılanır (Ovat, 2003).

1911 yılında Öğretmen Okulunun ilk, orta ve yüksek sınıflarında tarih ve pedagoji öğretmeni olarak bir yandan da tarih öğretimine yepyeni bir değer ve anlam kazandırmıştır. Bunların yanı sıra pedagoji alanında da ülkeye yeni görüş ve anlayış ufukları açmıştır (Çağatay, 1987, s.436).

1919'da İhsan SUNGU, Darülmualimîn-i Âliye'ye müdür olarak atandı (Ata, 2003, s. 234). Bu okuldan öğrencisi olan Rauf İnan onu “Som bir öğretmen, usta bir öğretim yöntemi sanatçısı” olarak tanımlar (Ovat, 2003). Aynı yıllarda öğretmen okulundan bir öğrencisi olan, Usul-ü Tedris (Öğretim Yöntemi) öğretmeni, İhsan SUNGU'yu şöyle anlatır: “Derslerinde verdiği bilgilerden çok, onun sanatçılığı bize öğretmenliği kazandırmıştır. ... İhsan Bey ilk derslerinde öğretim yönteminin ana ilkelerini, bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa, kolaydan zora, somuttan soyuta, yalınçtan bileşiğe anlatmıştı. Anlatmış değil, canlı, renkli, zengin örneklerle aydınlatmış, bir düşün yöntemi biçimine koymuştu” (İnan, 1986, s. 27).

İhsan Bey 1924 yılında kendi isteğiyle, Yüksek Öğretmen Okulu, Pedagoji ve Öğretim Yöntemi öğretmenliğine geçer. O yıllarda, Arnavut köy Amerikan Kız Kolejinin tarih ve edebiyat öğretmenliğini yapan İhsan Bey, ülkemizin eğitim ve kültür alanlarında gelişmesine katkısı olacak çalışmalara da sürekli katılmıştır. Birinci ve İkinci Heyet-i İlmiye (bilim kurulu) toplantılarında üye olan İhsan Bey, Alfabe Komisyonunda da görev almıştır (Ovat, 2003).

1926 yılında Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati'nin çağrısı üzerine, Milli Talim ve Terbiye Heyetinin üyesi olarak Ankara'ya yerleşir. Buradaki çalışmalarıyla, 1927 tarihli ilkokul programıyla getirilen çağdaş öğretim anlayışının da kurucularından biri olur (Ovat, 2003).

¹ Trablusşam bugünkü Lübnan'ın Şimal vilayetinin merkezi ve 2. büyük şehridir. Ayrıca; Osmanlı devleti sınırları içerisinde Trablus ismini taşıyan iki tane şehir olduğu için Osmanlılar Lübnan'daki şehre Trablusşam Kuzey Afrika'daki şehre ise Trablusgarp ismini verdiler.

² Eski yarıçılardan Hüseyin Yahya Bey

1929 yılında kısa bir süre Gazi Orta Muallim Mektebi Müdürlüğü yapar, üç yıl bu okulun fahri öğretim yöntemi öğretmenliğini yapar. 1930–1939 yılları arasındaysa Talim ve Terbiye Kurulu Reisidir (Ata, 2003, s.236).

1932’de Türk Tarih Kurumu asil üyeliğine seçilen İhsan Bey, aynı yıl I. Türk Tarih ve Dil Kurultayları sırasında da Atatürk’ün yakın çalışma arkadaşlarından (www.tdk.org.tr/belgegöster)

1934’te soyadı kanunu çıkınca soyadı olarak, “İhsan” kelimesinin öz Türkçe’si olan “Sungu”yu aldı. (Ata, 2003, s.236)

3 Nisan 1939 günü dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel tarafından Mili Eğitim Bakanlığı Müsteşarı olarak görevlendirildi. Cumhuriyete, bu ülkenin insanlarının eğitimine gönül vermiş bir eğitim emekçisi olan, İngilizce, Fransızca ve Arapça dillerini bilen İhsan SUNGU, 1939, 1942 yıllarında toplanan Birinci ve İkinci Maarif Şuralarına da katılarak, yeni Türk Devletinin çağdaşlaşma yolundaki eğitim hamlelerinin her kademesinde destek olmuştur.

11 Nisan 1946 günü sonsuzluğa göçen, kesintisiz 42 yıl, büyük bir gayretle eğitime hizmet eden İhsan SUNGU’dan bize, Atatürk’ün Babası Ali Rıza Efendi ve Mensup Olduğu Selânik Asâkiri Milliye Taburu (1939), Cumhuriyet Devrinde Kültür İnkişafı Hakkında Bir Konferans (1939), Galatasaray Lisesinin Kuruluşu (1943), Harf İnkılabı ve Milli Şef İsmet İnönü (1941), Mahmut II.nin İzzet Molla ve Asakir-i Mansure Hakkında Bir Hattı (1941), Mekteb-i Maarif-i Adliyye’nin Tesisi (1941), Namık Kemal, Tanzimat ve Yeni Osmanlılar (1940) gibi kitaplar kalmıştır.³

1.2. İhsan Sungu’nun Eğitimciliği

İhsan Bey mülkiyeyi bitirdikten sonra kaymakam, vali ya da hariciyeci olarak çalışmak yerine neden öğretmenliği meslek olarak seçmiştir? Sorusuna cevap ararken Akyüz’ün “Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri” adlı çalışması dikkatimizi çekmiştir. Bu çalışmada Akyüz; II. Abdülhamit ve II. Meşrutiyet dönemlerinde pek çok mülkiye mezununun; kaymakam, vali ve hariciyeci olmak yerine, bu makamları bir kenara itip, öğretmenliği daha cazip bulduklarını dile getirmektedir. Bu durumu da üç temel nedene bağlamaktadır. Birincisi, mahallin en yüksek mülki amiri olarak eğitim işlerinin onların görevleri ve denetimi altında olması, ikincisi; II. Abdülhamit döneminde mezunlara maarif müdürlüğü verilmesi ve mezunların doğrudan buralara atanması, üçüncüsü; Mülkiye Mektebinin yarım yüzyıl ülkenin en önemli yüksek öğretim kurumu özelliği ile, bir sosyal sorun olarak eğitim sorunlarında söz sahibi olmasıdır (Akyüz, 1978).

1918 yılında Terbiye Mecmuası’nın ilk sayısında “Eski Mekteplerde Cısmânî Cezalar” konulu makalesinde, o yıllarda Satı Bey ile Ziya Gökalp arasındaki *eğitimde ceza ve ödülün yeri* konulu tartışmayı konu edinerek, Anadolu’da okullarda dayağa karşı basında ilk kampanyanın başladığını örneklerle dile getirmektedir.

1922’de Maarif Layihalarında⁴ yer alan zorunlu İlköğretim yılının artırılması konusundaki görüşlerin yer aldığı raporunda özetle:

İlköğretim zorunluluğunun yalnız dört yıl ile sınırlandırılması düşünceme uygun değildir. İlköğretim zorunluluğunu azaltmaya değil, uzatmaya doğru bir

³ Milli Kütüphane kataloglarına göre

⁴ 1922’de, İlk ve ortaokul için düzenlenen programlar müsveddeler halinde hazırlanarak, görüşleri alınmak üzere bazı eğitimcilere gönderildi. Bunlardan, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, İhsan Sungu, Zeki Mesut Aslan, Mehmet Behçet, Hulusi, Mukip Tunç’un konuya ilişkin görüşlerinin her birine “Layiha” denir. Daha sonra bu layihalar birleştirilerek 4 Mart 1923 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığınca “Maarif Hakkında Layihalar” adı altında yayınlanmıştır.

akımın varlığından bahsederek. İngiltere, Almanya, Amerika, İsveç, Norveç gibi ülkelerde ilköğretimin sekiz yıl, Fransa ve İtalya da altı yıl olduğunu vurgulamıştır. Almanya'nın ise ortaöğretimi bile zorunlu tuttuğunu söyleyerek. Ülkemizde zorunlu eğitimin dört yıla sınırlandırılmasının yanlış olacağı kanaatine varmıştır. Bunlardan bahsederken de Fransa'da altı yıllık zorunlu eğitimi bitirenlere verilen meslek eğitimi ile eğitimi okuldan sonra da zorunlu tutma akımı olduğunu, özellikle tarım ve hayvancılık gibi ekonomik alanlarda pozitif bir ilerlemeye başlanabilmesi için ilköğretimin ve özellikle köy okullarının hiç olmazsa altı yıl için zorunlu olması gerekliliğini dile getirmiştir.

Bu isteklerine gerekçe olarak ta; “Yedi yaşında okula giden bir çocuğa yalnız dört yıllık bir öğretim yarar sağlamaz. On bir yaşında çocuk yetmiş bir birey sayılmaz. Özgürlük ve bağımsızlığını kurtarmak için tarihinin en yüksek ve en şanlı mücadelesini vermiş ve başarılı olmuş olan milletin, ekonomik alanda başarısı için öğretim zorunluluğu mümkün olduğu oranda uzatılması çok gereklidir...” ifadesini kullanmış ve ülke kalkınmasında eğitimin önemi üzerinde ayrıca durmuştur.

1923 yılında Hâkimiyet-i Milliye gazetesi tarafından, *eğitim sistemindeki aksamaların nedenleri ve nasıl giderilebilecekleri* ile ilgili olarak, I. Heyet-i İlmiye'nin 40 üyesine yönelttiği 14 soruyu cevaplandıran 11 üyeden biri de İhsan SUNGU'dur. Ona göre eğitimin en büyük noksanı, “ülkenin gerçek ihtiyaçlarından doğmuş, gerçekleştirilen muazzam inkılâptan hamle ve ilham almış ilmî, esaslı, şumullü bir eğitim programıdır.” Eğitimin ıslahı için ilk önerdiği konu da, bu özellikleri taşıyan eğitim programını **demirden bir el** ile uygulamaktır (Hâkimiyet-i Milliye, 2-9 Ağustos 1923).

İhsan SUNGU, halkı ilkokula ısındırmak için bu okulların masraflarının genel bütçeden ödenmesi ve ilkokul öğretimi için halktan doğrudan doğruya alınan vergilerin azaltılmasının gerekli olduğunu ifade etmiştir. Dünya'nın hiçbir yerinde, bizde olduğu gibi ilkokul tahsili için masrafların tamamının aileye yüklenmediğini belirterek, çağdaş hükümetlerin hepsi ilkokul tahsili meselesini; ordu, adliye, jandarma, polis gibi, hükümetin asıl vazifesi olarak görür ve bunun için genel bütçelerden ödenek ayrılması gerektiğini savunur. Verdiği örnekte, Fransa'da öğretmenlerin maaşlarının genel bütçeden ödendiğini, bizde ise *halk, kendisine yüklenen öğretim ve eğitim vergilerinden dolayı eğitime düşman olmaktadır* diye belirtmektedir (Hâkimiyet-i Milliye, 2-9 Ağustos 1923).

İhsan SUNGU'ya göre, halkı ilkokul tahsiline ısındırmak için alınacak ikinci tedbir, ilkokulu bitirmiş olanları yalnız okullarla değil, çeşitli araçlarla aydınlatmaktır. Ayrıca, ilkokulu sevdirmek için ilkokul teşkilatı ve programlarının, çevrenin ihtiyacına uygun düşecek bir şekilde olması gerektiğini vurgulamaktadır. O'na göre okul, çevrenin ihtiyacından doğmalı ve çevre üzerinde etki edecek bir durum almalıdır (Hâkimiyet-i Milliye, 2-9 Ağustos 1923).

Harf devriminin tartışıldığı günlerde İhsan SUNGU'nun, çalışmalarını bu alana kaydırıldığı görülmektedir. 1927 ve 1928 yıllarında Terbiye Mecmuası'nda **Kelimelerin İmlâsını Çocuklara Nasıl Öğretmeliyiz, Kıraat Hakkında Tetkikler ve Sükuti Kıraat**⁵ adlı eserleri bunlara örnek olarak verilebilir.

Cumhuriyet'in ilanından sonra İstanbul'daki milli eğitim kurumlarının Ankara'ya taşınmasında çok büyük rolü olmuştur (Gazi Eğitim Enstitüsünün kurulmasında da baş aktörlerden biri o idi) (Cırılı, 2002).

⁵ Burada sessiz okumanın önemi ve çocukların sessiz okumaya nasıl alıştırılmaları gerektiğinin üzerinde durmaktadır.

İhsan SUNGU, Türkiye'ye gelen John Dewey'i karşılama komitesinde yer aldı. Birkaç makalesini Türkçeye çevirdi. Problem çözme becerilerinin geliştirilmesi ile ilgili yayınlar yaptı.

Müsteşarlığı döneminde Batı dünyasının tanınmış, düşünce ve duygu hayatına işlemiş eserlerinin Türkçeye tercüme edilmesi faaliyetleri üzerinde özellikle durdu. Bakanlığın, bu çeviriler ile hem memlekette büyük eserlerin okunup bilinmesine, hem de Türk Dili'nin batı dünyasının düşünüşünü, duygusunu söyleyecek bir hale gelmesine hizmet etmeyi amaçladığını belirtmektedir.⁶

Öğretmen, müdür ve müsteşar olarak eğitim ve öğretim kademelerinin her aşamasında bulunan İhsan SUNGU, Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim sisteminin yeniden yapılandırılmasına, bu alanda yaptığı çalışmaları ile de katkıda bulunmuştur.

2. İHSAN SUNGU'NUN COĞRAFYA ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ÇALIŞMALARI VE GÖRÜŞLERİ

İhsan Sungu'nun coğrafya öğretimine ilişkin yaptığı çalışmalar⁷ incelendiğinde, bunların daha çok ders işlenişi sırasında yapılması gereken, öğrenciyi merkeze alan, aktif öğrenmeyi benimseyen ders planları olduğu görülür. Ona göre ders planları, *değerli meslektaşlarımıza çeşitli derslerin öğretiminde nasıl bir yoldan gidilebileceğini az çok gösterecek birer rehberdir* (Kırpık, Oruç, 2006). Bunda, Darümuallimîn-i Âliye'de Usul-ü Tedris (öğretim yöntemi) dersi öğretmeni olmasının etkili olduğu görülmektedir. Aslında İhsan SUNGU'nun yazdığı örnek ders işlenişleriyle öğretmenlerin, coğrafya konularının öğrenciler tarafından kolaylıkla kavranabilmesini sağlamaya çalıştığı söylenebilir.

Bir mülkiye mezunu olarak Türk Milli Eğitiminin çeşitli kademelerinde görev almış olan İhsan SUNGU'nun, *coğrafya eğitiminin sorunları* veya *coğrafya dersinin eğitim programları nasıl olmalıdır* gibi konulardan ziyade, belirli konulara göre hazırlanmış **örnek ders işlenişlerine** önem verdiği görülür.

Tedrisat Mecmuası'nın Aralık 1917- Ocak 1918 tarihleri arasında yayınlanan **Bir Coğrafya Dersi Planı** adlı makalesinde, Kolombiya Üniversitesi'nin uygulama okulunda uygulanan bir örnek ders işleniş planını Türkçeye çevirerek bu konuya benzer konularda da uygulanabilirliğini sağlamaya çalışmıştır. Aynı mecmuada, planla ilgili yaptığı açıklamasında **bu planlar, öğretimde nasıl bir yoldan gidileceğini az çok gösterecek bir rehberdir** vurgusunu yaparak, bu planların okullarımızda aynen uygulanmasından kaçınılması gerektiğinin üzerinde özellikle durmuştur.

Coğrafya, canlılar ve mekân ile bunların arasındaki ilişkiyi inceleyen bilimdir. Yani yer ve insanlar arasındaki ilişkiler coğrafyanın konusunu oluşturur. Coğrafya sadece yerlerin isimlerini ezberleme ve bunların dünya üzerinde nerede olduklarını göstermekten ibaret değildir. Coğrafya, öğrencilerin çevrelerinde olup bitenleri anlamlandırmalarına ve insanın çevre ile etkileşimi hakkında bir anlayış geliştirmesine yardımcı olur (Öngör, 1980). Coğrafya'nın tanımı ile İhsan SUNGU'nun, bundan 60 yıl önce, **bir dersin başarılı olmasının birinci şartı** olarak gösterdiği *dersin, çocukların hayat ve çevresiyle gayet samimi bir şekilde bağlantılı olması gerekir* prensibi birebir örtüşmektedir. Devamında da; *öğrencilerde konuya karşı ilgi ve merak çekilmiş olacaktır* diyerek, aslında coğrafyanın da temelinde yatan çevreyle etkileşimin öneminden bahsetmektedir.

⁶ 1942 yılında Cumhuriyet'in 19. yıldönümü nedeniyle Ankara Radyosunda yaptığı konuşma

⁷ Hep Kardeşiz; Toprağın önemi üzerinde durulmaktadır, Tatilden Sonra; İklimin yaşantımıza etkilerin üzerinde durulmaktadır, Bir Coğrafya Dersi Planı; çeviri bir makale olup Hindistan üzerine verilmiş bir ders planıdır.

2.1. İhsan SUNGU'nun Coğrafya Öğretimine İlişkin Çalışmalarına Bir Örnek: *Tahrir-i Nüfus (Nüfus Sayımı) Mihveri Etrafında Dersler*

Bu dersler, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde nüfus sayım günlerinden evvelki haftalarda verilirdi. Nüfus sayımı mihveri, ilkokulların ikinci ve üçüncü sınıflarında Hayat Bilgisi, Türkçe ve Matematik dersleri, dördüncü ve beşinci sınıflarında ise Yurt Bilgisi, Lisan ve Matematik dersleri etrafında yapılırdı.

“Önümüzdeki ders yılının ilk zamanlarda memleketimizde birinci defa ilmi usullerle genel nüfus sayımı yapılacaktır. Bunun önemini memleketin her ferdine tanıtmak ve anlatmak mecburiyetindeyiz. Böylece canlı ve kapsamlı bir hadiseyi onların derslerine mihver almak suretiyle ilkokul çocuklarına öğretmeyi faydalı bulan bakanlık bu planları hazırlatmıştır. Bu plan, vakti geldiğinde ilkokullarda bir müfredat programı gibi aynen tatbik olunacaktır” diyerek; yaklaşan nüfus sayımı gününe hazırlanan ülkenin öğrencilerine, uygulamalı bir öğretim modeli sunmaktadır. Bu model çerçevesinde bizzat SUNGU tarafından hazırlanan ve okullarda coğrafya konuları ile birlikte zorunlu olarak verilmesi düşünülen genel plân şöyleydi:

Umum Plan

1. Bir dershanenin ve bir okulun faaliyetlerine katılan öğrenci, müdür ve memur gibi fertlerini okulun genel gayesine, fertlerin hizmetleri, okulun ait olduğu eğitim dairesinin faaliyetinde insan unsurunun yeri.
2. Bu ailedeki çeşitli uzuvların ailenin genel saadetinde nasıl etkili oldukları.
3. Bir araba, bir otomobil, bir dükkân, bir mağaza, bir fabrika, bir tarla ve diğer beşeri faaliyet sahalarında insan unsurunun yeri.
4. Bir şehrin genel faaliyetlerinde insan unsurunun önemi. Bir şehirdeki halkın gıda, barınma, ulaştırma ve aydınlatma, ısıtma gibi ihtiyaçları teminde ülke sınırları içerisinde ve güvenlik ve adaletin temini ve düşmanlara karşı memleketin savunması gibi hükümete ait görevlerde nüfus unsurunun yeri.
5. Bir milletin gayelerine, ülkelerine doğru ilerlerken insan unsurundan nasıl istifade edileceği.
6. Bir milletin nüfusunun o milletin mutluluk ve yükselmesinde ne mühim bir etken olduğu.

Görüldüğü üzere, bu plan dâhilinde yapılacak olan öğretimde dikkati çeken en önemli husus sanki nüfus sayımı gibi verilmişse de, dersin asıl izlencesi birey, toplum ve çevre arasındaki ilişkilerdir. Kişinin toplumu için nasıl etkili bir fert olabileceği konusu *nitelikli nüfusun önemi* olarak verilmeye çalışılmıştır.

Genel Plânın ikinci kısmında ise nüfus sayımının önemine dikkat çekmiş, birey olarak bu işe neden ve nasıl katkıda bulunulması gerektiği üzerinde durulmuştur.

Nüfus Sayımının Önemi:

1. Bir memleketin sınırları içerisindeki nüfus miktarının sağlıklı bilinmesine neden gerek vardır.
2. Her memleketin nüfus sayımına neden önem verdiği
3. 28 Teşrin-i evvel (Ekim) 1927 Cuma günü Türkiye Cumhuriyeti dâhilinde yapılacak genel Nüfus Sayımının önemi.
4. Genel Nüfus Sayımında hükümetin en doğru neticeye ulaşmasına yardım etmek her Türkiye vatandaşının hem vatani hem kanuni görevidir.

Nüfusun Sayımının Şekli:

1. Nüfus Sayımı ne demektir? Hükümet nüfus sayımı esnasında ne gibi bilgiler elde etmek istiyor?
2. Hükümet bu bilgileri nereye kaydedecektir? (Öğretmen nüfus sayım cetvelinin bir şeklini tahtaya çizerek ve her haneye ne yazıldığını gösterir.)

Öğrencilerin Görevi:

1. Nüfus sayımının niçin yapıldığını, nasıl yapılacağını ailelerine açıklamak
2. Sayım günü evden bir yere çıkmayarak nüfus sayım memurlarını beklemek icabında evlerine gelen nüfus sayım memurlarına kolaylık göstermek çocuğun babası veya ailesinin reisi evde değil ise nüfus sayım memurlarının istediği bilgileri kendilerine vermek gibi şeylere bu millete ve vatanî işe hizmet ederler.

Öğrencinin, sayım gününe ilişkin sorumlulukları ve görevleri de bu plân dâhilinde sadece bilgi olarak değil aynı zamanda bir *milli şuur* çerçevesinde aktarılmaya çalışılmıştır. Devamında da özetle aşağıdakilerden oluşan öğretmenin görev ve sorumlulukları verilmiştir.

Açıklama:

1. Öğretmen yukarıdaki noktalar hakkında öğrenciler ile konuşmalar yapar ve konunun önemini açıklar.
2. Öğretmen okulun bulunduğu şehir ile o şehrin mensup olduğu vilayetin ve Türkiye'nin en son istatistiklere göre tahmin olunan nüfusunu öğrencilere bildirir ve bu miktarları tahtaya yazar. Şehrin bulunduğu vilayetle Türkiye'deki nüfus yoğunluk miktarı arasındaki bağı tespit eder. Bu rakamların yeni nüfus sayımında elde edilecek rakamlar ile karşılaştırılması için şimdiden öğrencilerde bir alaka uyandırır. Çocukların ilgisini çekmek için "Çocuklar şimdi şehrimizin nüfusu şu kadar, vilayetimizin nüfusu bu kadar tahmin olunuyor. Acaba yeni sayımında bu miktarların daha mı çok, daha mı az çıkacağını zannediyorsunuz? Neden? Şehrimize son senelerde dışarıdan nüfus geldiğini gördünüz mü? İşittiniz mi? Şehrimizden nüfus gittiğini gördünüz mü? Şehrimizi şimdi mi, iki sene önce mi, iki sene sonra mı daha kalabalık görüyorsunuz? Şehrin en kalabalık yerleri ne taraflar? Neden etraflar daha kalabalık oluyor? Şehrin şu veya bu tarafları neden o kadar kalabalık görünmüyor? Bundan evvel bulunduğunuz filan şehir mi daha kalabalık yoksa şu an bulunduğunuz şehir mi? Acaba hanginizin bulunduğunuz taraf daha kalabalıktır? Bulduğunuz şehirde bir evde iki veya üç ailenin oturduğuna tesadüf ettiniz mi? Neden bu aileler ayrı ayrı evlerde oturmuyorlar? Siz bir vilayet de nüfus başına kaç mebus çıktığını biliyor musunuz? Vilayetimiz kaç seçimde şu kadar mebus çıkarmadı bu seçim şu kadar mebus çıktı? Bundan vilayetimizin nüfusunun azaldığını mı çoğaldı mı? Anlıyor musunuz? Vilayetimizin yeni nüfus sayımı sonucunda daha çok mebus çıkarmasını ister misiniz? Gibi sualler sorar.
3. Öğretmen nüfus sayımının önemi, nüfus sayımının şekli, öğrencilerin bu konudaki, görevi hakkında öğrencilerle çeşitli derslerde konuşmalar yaptıktan sonra nüfus sayımı hakkında yazılan parçayı sınıfta okur.

SUNGU'nun nüfus sayımı ile ilgili olarak öğrencilere verdiği yazı parçası şöyledir:

“Çocuklar, Türkiye bizim sevgili toprağımızdır. Güzel vatanımıza dair her şeyi onarmak bizim borcumuzdur. Bu Cuma günü sevgili memleketimizde yaşayan insanların sayısını öğreneceğiz. O gün hükümet, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde “nüfus sayımı” yapacak yani, memleketimizde yaşayan Türk ve yabancı ne kadar nüfus varsa hepsi yazdırılacaktır. Hükümet bu işi yapmak için sayım memurları görevlendirmiştir. Sayım memurları Cuma günü evlerimize gelecekler bu işi yapacaklardır. O gün hiç kimse evden çıkmayacak herkes sayım memurlarının gelmesini bekleyecektir. Sayım memurları evde; kadın, erkek, çocuk, misafir, hizmetçi kim varsa hepsinin adını, yaşını, Türk mü, yabancı mı, kadın mı, erkek mi, bekâr mı olduğunu aile reisinden soracak ve elindeki cetvele yazacaktır. Herkesin sayım memurunun sorduğu şeylere doğru cevap vermesi milli ve vatanî bir vazifedir.”

BAÜ
SBED
12 (22)

19

Bu parçadan ne anladıklarını öğrencilere sorar. Parçanın havi olduğu fikirleri ayrı ayrı öğrencilerin kavrayıp kavramadığını beceriklice hazırlanmış sorularla araştırır. Çocukların bazılarını parçanın içeriğini söyletir. Parçada çocuklardan bazılarının anlamadıkları fikirler varsa diğerlerine açıklattırır ve gerekli görürse kendisi de açıklar. Parçada “sayım” “nüfus” gibi kelimelerin ne demek olduğunu sorar. Daha çocukların bilmedikleri kelimeler varsa manasını açıklar. Gerekirse sözlüğe baktırarak bu kelimelerin manasını öğrencilere kavratmaya çalışır. “Nüfus Sayımı” tamlamasının manasına, bu tamlamanın nasıl bir tamlama olduğuna öğrencilerin dikkatini çeker. “Nüfus sayımı” tamlamasını daha başka türlü nasıl ifade edebilirsiniz gibi sorularla çocukların zihinlerini açar.

4. Bundan sonra öğretmen çocuklara: Bu akşam eve gittiğiniz zaman nüfus sayımı meselesini ailenize açıklayacaksınız. Bakalım şimdiden denemesini yapalım. Bu sefer arkadaşlarınıza açıklayınız da görelim, der ve öğrencilerden birini kaldırarak meseleyi kendisine açıklattırır. Bundan sonra öğretmen, diğer öğrencilere “arkadaşımızın noksan bıraktığı yer var mı? Arkadaşımızın söylediği şeyler arasında fazla bulduğunuz noktalar var mı? Diyerek meseleyi tartışmaya açar. Öğrencilerden bir kaçına daha meseleyi açıklattırarak bütün öğrencilerin bu konuyu anlayıp anlamadığını araştırır. (Öğrencilere, meseleyi açıklarken öğretmenin bir takım sorularla açıklamaları ihlal etmemesi ve tartışmayı öğrencilerin açıklamalarından sonra bitirmesi gerekir.)
5. Öğretmen bundan sonra “ailenizde nüfus sayımı hakkında nasıl açıklama yapacağınızı pekâlâ öğrendiniz. İsterseniz bu açıklamayı da bir kere de yazalım. İhtimal ki aklınızda kalmayan noktalar bulunur. Yahut babanız bu açıklamayı sizden alıp okumak da ister,” der ve nüfus sayımı hakkındaki parçayı çocuklara yazdırır. İkinci ve üçüncü seferlerde parçayı evvelce açıkladığımız yönleriyle bazılarını da kısmen veya tamamen okutur. Sonra parçanın tahtaya yazılmış olan şekline ve özellikle öğrencilerin o zamana kadar görmediği kelimelere çocukların dikkatini çektikten sonra parçayı öğrencilerin defterlerine yazdırır ve sonra düzeltir. Dördüncü ve beşinci seferlerde parçanın sözle açıklanmasında ve incelenmesinden sonra öğretmen o parçada niçin ve o zamana kadar öğrencilere imlası onartılmamış olan kelimelerle çocukların dikkatini çektikten sonra parçayı yazdırır ve sonra düzeltir.
6. Öğretmen öğrencilere nüfus sayım memurlarının evlerde ne gibi şeyleri soracaklarını gördünüz. Geliniz bir deneme yapalım. Buradaki arkadaşlarınızı saymak istemez misiniz? der ve öğrencilerden ikisini tahta

başına çağırarak birisine sayım memurluğu görevini verir. Nüfus sayım memurunun isteyeceği açıklamayı diğer arkadaşlarından alarak tahtaya yazmasını söyler. Sayım memurluğu görevini alan öğrencinin sorularında veya tahtaya çıkardığı öğrencilerde düzeltilecek yerler varsa öğretmen bu yerleri sınıfa sorar ve tahtada düzeltir. Bundan sonra öğretmen sınıfı iki gruba ayırır. Bir grubu nüfus sayım memuru tayin eder ve her sayım memuruna arkadaşlarından biri hakkında alacağı açıklamayı elindeki tabloya geçirmesini söyler. Sonra öğrencilerden her biri yaptığı tabloyu ismi ve kimliği tabloda yazılan arkadaşına verir. O da tabloda kendisi hakkında yanlış veya noksan bir şeyi yazılıp yazılmadığını inceler ve düzeltir. Öğretimde bütün cevapları ayrıca gözden geçirerek imla, ifade ve işlem yanlışlıkları varsa ayırır (öğretmen, sınıftaki öğrencilerin sayımı sonucunda öğrencilerin sözlerine göre öğrencilere bir grafik yaptırır. Sonuçta öğrencilerden her birinin mahalle ve vilayetini haritada buldurur).

7. Öğretmen, nüfus sayımı münasebetiyle öğrenciye şu birtakım görevler verir. “Çocuklar, bu hafta yapılacak nüfus sayımının nasıl yapılacağını başka bir şehirde bulunan arkadaşlarınızdan birine bir mektup yazarak açıklayınız. Bakalım hanginizin yazdığı daha açık ve daha doğru olacak en iyi yazılan mektubu sınıf kitabına geçireceğiz.” Diğer görev “Cuma günü nüfus sayım memurunun evinize nasıl geldiğini kiminle görüştüğünü, sayım işini nasıl yaptığını yazınız.” Diğer görev “sayım günü şehirde ne gibi değişiklik gördünüz?” yazınız.
8. Nüfus sayımı münasebetiyle matematik konuları da işlenebilir. Okulun bulunduğu şehir ile diğer yakın şehirlerin nüfusu arasında karşılaştırmalar yaptırılır ve aşağıdaki konularla benzer konular hal ettirilir.

“Bir sayım memuru bir adam hakkındaki açıklamayı iki dakikada tabloya geçirirse beş nüfusluk bir aile hakkındaki açıklamayı ne kadar zamanda geçirebilir? Üç ve dört dakikada geçirdiğini de dikkate alarak hesap ediniz. Siz arkadaşlarınıza ait açıklamayı ne kadar zamanda bitirmiştiniz? Sayım memuru önünüze geldiği zaman ailenize ait açıklamayı ne kadar zamanda bitirdiğine dikkat ve orada geçen zamanı karşılaştırınız. “Bir sokaktaki evlerin içinde sırasıyla 3, 5, 2, 4, 6, 3, 7, 8, 1, 2, 6, 5, 9, 12, 10, 6 kişi nüfus bulursa her evde ortalama olarak kaç nüfus var demektir?”

“Ortalama olarak her evde beş dakika kalan bir Nüfus sayım memuru bir saatte kaç evin sayımını bitirmiş olur? Böyle bir memur elli evin sayımını kaç saatte bitirmiş olur?”

Bu plânlarda verilen bilgiler, görevler, etkinlikler ve öğretim modellemesine dikkat edildiğinde öğrencinin ders içerisinde pasif bir alıcı olmadan, dersin izlencesine bizzat katılan bireyler olarak görüldüğü ortaya çıkmaktadır. Günümüzde coğrafya öğretimi ve gerekliliği konularında eserler hazırlayan araştırmacıların (Şahin, 2001; Doğanay, 1993, 2002; Güngördü, 2002, 2003; Taşlı, 1996) da değindiği ve üzerinde durduğu en önemli kavram coğrafyanın nasıl öğretilmesi gerektiğidir. Bu tartışmalar veya öneriler bir tarafa, 80 yıl önce Cumhuriyete ışık tutan eğitimcilerden biri olan İhsan SUNGU, coğrafya konularının öğretilmesine yukarıdaki örnekte olduğu gibi özellikle güncel konularda aktif katılımı benimseyen bir model sunmuştur. Öğrencilerin konu hakkında uygulama yapmasına da imkân tanıyan drama tekniği ve üst düzey öğrenme için gerekli olan yöntemlerden biri olan beyin fırtınası tekniğinin bir benzerini de o zamanki koşullarda öğretmenlere önermiştir

3. SONUÇ

İhsan SUNGU, öğretmen, müdür, müsteşar olarak 42 yılı aşkın bir süre eğitim alanında yürüttüğü çalışmalarla ülkemizin çağdaşlaşma yolundaki hamlelerine destek olmuştur.. İçinde yaşadığı dünyada meydana gelen siyasi, sosyal, ekonomik ve düşünsel değişiklikleri yakından izleyen SUNGU, eğitim anlayışında ve okul örgütlenmesinde ortaya çıkan yeni akımları yakından izliyordu. Bu akımlardan eğitim felsefesi olarak ilerlemeci akımı benimsemiş, problem çözme yaklaşımını temel alan aktif okul anlayışla, öğrenmenin merkezinde yer alan öğrenciyi ön plâna çıkararak, **öğrenci merkezli öğrenmeyi** Türkiye’de yaygınlaştırmaya çalışmıştır.

Türkiye’de 2003 yılından itibaren Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca uygulanmaya başlayan “ilköğretim programlarının yapılandırılması” çalışmalarında temel alınan oluşturmacı yaklaşıma uygun materyal ve ders işlenişlerinin hazırlanmasının önem kazandığı bu günlerde, İhsan SUNGU’nun ilköğretimde sosyal bilgiler programı içerisinde yer alan coğrafya konularına yönelik ortaya koyduğu çalışmalar geçmişe açılan pencerelerimizden biri niteliğindedir.

İhsan SUNGU’nun çok yönlü bir eğitimci kişilik olduğu gerçeğinden hareketle, coğrafya dışındaki (özellikle matematik ve hayat bilgisi) derslerin öğretiminde de Türk Eğitim Sistemi içerisinde ayrı bir yeri olduğunu hatırlatarak kendisini bir kez daha şükranla anıyoruz.

KAYNAKÇA

- Akyüz Y.(1978). *Türkiye’de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri 1848-1940*. Ankara: Doğan Basımevi.
- Alper, F. (1947). Sayın İhsan Sungu'nun aziz hâtıraları . *İlk Öğretim* sayı: 225-227 (2947).
- Ata, B. (2003). Türk eğitim bilimleri dergisi. Bahar, s. 233-243
- Cırlı, H. (2002). *Güneşli Mektep: Kamu’nun Eğitimi*. Ankara: Karatepe Yayıncılık.
- Çağatay, N. (1987) *İhsan Sungu Cumhuriyet Dönemi Eğitimcileri*. Ankara: Unesco Türkiye Milli Komisyonu Yayını.
- Doğanay, H.(1993). *Coğrafyada Metodoloji, Genel Metotlar Ve Öğretim Metotları*. İstanbul: MEB Yayınları, Öğretmen Kitapları Dizisi, 187.
- Doğanay, H. (2002). *Coğrafya Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Gövsa, İ. A. (1947). Üstat İhsan Sungu için. *İlk Öğretim* cilt:12 sayı:225-227 (2937).
- Güngördü, E. (2003). Coğrafya konularının öğretiminde izlenen yollar. *Türk Coğrafya Kurumu Kurultayı, (09–12 TEMMUZ 2003) Bildirileri*, s.218-227, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Güngördü, E. (2002). *Eğitim Fakülteleri İçin Coğrafya’da Öğretim Yöntemleri, İlkeler Ve Uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- İnan, M.R. (1986). İhsan Bey (Sungu), *Çağdaş Eğitim*, , Yıl 11, Sayı 111, s 27, Mayıs 1986, Ankara.
- Kırpık, G., Oruç, Ş. (2006). *Tedrisat Mecmuası’ndan Uygulama Okulu’nda Yapılmış Ders Örnekleri*. Ankara: Gazi kitap evi.
- Ovat, F.(2003). Bir eğitim sevdalısı “İhsan Sungu” *Bilim ve Aklın Aydınlığında Dergisi*, , yıl 4, sayı, 45

- Öngör, S. (1980). *Coğrafi Terimler Sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Sungu, İ. (1969). *İlk ve Orta Öğretim Program Geliştirilmesi Eğitim Hareketleri* cilt: 15 sayı:168–169 (8–13).
- ŞAHİN, C.(2001). *Türkiye’de Coğrafya Öğretimi (Sorunlar Ve Çözüm Önerileri)*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- TAŞLI, İ.(1996). Coğrafya öğretiminde çağdaş yaklaşımlar. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi II. Ulusal Eğitim Sempozyumu Bildirileri, s.194–199, *İstanbul Terbiye Dergisi*, Sayı:4, 1 Haziran 1927
- Unat, F. R. (1947). İhsan Sungu. *İlk Öğretim* sayı: 47(225-227).
Hakimiyet-i Milliye gazetesi, 2-9 Ağustos 1923
www.tdk.org.tr/belgegoster/26.06.2007

Yard. Doç. Dr. Hakan ÖNAL

1977 yılında Şefaati (Yozgat)’ta doğdu. İlk, orta ve Lise öğrenimini burada tamamladıktan sonra 1995 yılında girmiş olduğu Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmeliği Bölümünden 1999 yılında mezun oldu. 2000 yılında aynı üniversitede Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı’nda yüksek lisans yapmaya hak kazandı. Son olarak Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı’nda doktora eğitimini tamamlamıştır. Mesleki deneyimine 2000 yılında Keles (Bursa) I. Murat İlköğretim Okulu’nda Sosyal Bilimler Öğretmeni olarak başlayan Hakan ÖNAL, aynı yılın sonunda Balıkesir Üniversitesi, Necatibey Eğitim Fakültesi’nde Araştırma Görevlisi olarak göreve başlamıştır. 2004–2006 yılları arasında Necatibey Eğitim Fakültesi, Fakülte Sekreterliği görevini vekâleten yürüten ÖNAL, 2005 yılında aynı fakülteye Öğretim Görevlisi olarak atandı. Son olarak 2009 yılında Yardımcı Doçent kadrosuna ataması yapılan Hakan ÖNAL’ın, Fiziki Coğrafya, Coğrafya Eğitimi ve Çevre Eğitimi konularında birçok yayını bulunmaktadır. Evli ve iki çocuk sahibi olan ÖNAL, İngilizce bilmektedir.

Niyazi KAYA

01.06.1975 tarihinde Trabzon’da doğdu. 1985 yılında Trabzon 24 Şubat İlkokulunu, 1988’de Trabzon Cumhuriyet Orta Okulunu, 1991’de Trabzon Lisesini bitirdi. 1992 yılında kazandığı Karadeniz Teknik Üniversitesi Coğrafya Öğretmenliği Bölümünü 1996 yılında bitirdi. Mesleki yaşantısına 1996 yılında Gümüşhane ili Kelkit İlçesi Yatılı ilköğretim okulunda coğrafya öğretmeni olarak başladı. Daha sonra sırasıyla; Trabzon Akçaabat Abdullah Fazıl Ağanoğlu İlköğretim Okulu, Akçaabat Lisesi, Ankara Prof. Dr. Doğan Çağlar Ortopedik Engelliler Meslek Lisesi ve Prof. Dr. Mehmet Kaplan Sosyal Bilimler Lisesi’nde görev yapan Niyazi Kaya, İlköğretim Genel Müdürlüğü Sosyal Bilimler Ders Kitapları Yazım Komisyonu ve aynı genel müdürlüğün AB Projeler Şubesinde proje sorumlusu olarak çalışmıştır. Halen İlköğretim Genel Müdürlüğü’nde AB/Projeler ve Strateji Geliştirme Şube Müdürü olarak çalışmaktadır. Eğitim hayatına 1997 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans yapmaya hak kazanarak devam eden KAYA, halen Gazi üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı’nda Doktora Öğrencisi olarak eğitim hayatını sürdürmektedir.

İyi derecede İngilizce bilmesinin yanında kitap okumak, yürüyüş yapmak, eğitici materyaller yazmak ve fotoğraf çekmekten hoşlanan Niyazi KAYA, evli ve bir çocuk babasıdır.